

STATSRÅDETS
SVENSKA
SPRÅKNÄMND

Språkråd

Författningsöversättning – nya former söks för kontakten mellan översättare och granskare	3
Språknämndens höstseminarium för myndighetsöversättare 27.11.2018	5
Seminarier Svenska facköversättare behövs!	9
På nya platser	10
Prov, test eller analys?	11

Statsrådets svenska språknämnd finns på adressen

vnk.fi/sv/spraknamnden

På webbplatsen finns information om nämnden och om dess verksamhet och sammansättning. Där hittar du också alla nummer av Språkråd i pdf-format från och med Språkråd 1/2001. På webbplatsen finns dessutom nämndens rekommendationer, en länk till handboken Svenskt lagspråk i Finland (Slaf) samt mallar och ordlistor.

Frågor och initiativ till Statsrådets svenska språknämnd kan sändas per e-post.

Prenumerationer på Språkråd, adressändringar och annulleringar:
per e-post eller post. Se kontaktinformation nedan.

Språkråd distribueras i tryckt form per post och i pdf-format per e-post.

Språkråd sänds gratis till beställaren.

Redaktör: Kitty Fogelholm

Ombrytning: Anja Järvinen

Kopiering: Statsrådets kansli, upplaga 1 100 ex.

Kontaktinformation:

Statsrådets svenska språknämnd

Svenska språkenheten

PB 23, 00023 STATSRÅDET

spraknamnden@vnk.fi

FÖRFATTNINGÖVERSÄTTNING

- NYA FORMER SÖKS FÖR KONTAKTEN MELLAN ÖVERSÄTTARE OCH GRANSKARE

Arbetet med att översätta lagtext är en intensiv process med många skeden och många inblandade. En tätare kontakt med de andra i översättningskedjan har länge funnits på översättarnas önskelista, i första hand med laggranskarna. Sedan maj i år har ett par träffar mellan författningsöversättare och laggranskare hållits på justitieministeriet och alla deltagare ser gärna att de får en fortsättning.

Processen bakom en lagöversättning startar när uppdragsgivaren på ett ministerium beställer översättning av ett uppdrag via ett gemensamt elektroniskt beställningssystem. I systemet går texten via dem som koordinerar utdelningen av uppdrag vid svenska enheten vid statsrådets kansli vidare till en översättare som tar in den i ett översättningsprogram. Till sin hjälp har översättaren programmets översättningsminne och termbanker, rättesnöret Svenskt lagspråk i Finland (Slaf), Finlex, sökmotorer och inte minst den egna erfarenheten. Översättaren kan också konsultera utomstående sakkunskap, t.ex. laggranskarna på justitieministeriet, Språkinstitutet och sakkunniga inom ett fackområde. Innan texten skickas ut från svenska enheten granskas den ofta internt av en kollega, och den interna granskaren och översättaren går tillsammans igenom språkliga problem som uppkommit i texten. Därefter levereras översättningen till uppdragsgivaren som i sin tur skickar den till de svenska laggranskarna på justitieministeriet.

Det har länge grubblats över vad som skulle kunna göras för att förbättra kontakten mellan översättarna och laggranskarna. Laggranskarna och det interna granskningsteamet vid den svenska enheten har samlats till gemensamma träffar, men inte författningsöversättarna. I arbetet med författningsöversättning uppstår ofta lagtekniska frågor och författningsspråkliga frågor som det inte går att googla sig fram till utan det är helt avgörande att man kan anlita expertisen hos dem som behärskar både juridiken och språket, dvs. laggranskarna. Under översättningsprocessen bollas texterna mellan många olika personer som alla gör sina ändringar, men kontakten mellan de enskilda inblandade har varit ganska liten, trots att alla håller på med samma projekt.

Författningsöversättare ser inte heller alltid sin översättning när den kommer från granskaren, eftersom det då är den föredragande som ansvarar för den och i bästa fall – i praktiken ganska sällan – skickar den för påseende till översättaren. För att råda bot på denna brist på återkoppling har det sedan våren 2018 ordnats ett par träffar mellan laggranskarna på justitieministeriet och statsrådets författningsöversättare. Inför varje träff har översättarna samlat på sig frågor och i förväg skickat in dem till laggranskarna, och vid träffen har laggranskarna sedan gett sin syn på problemen. Denna direktkontakt har varit mycket värdefull och förhoppningen är att dessa träffar fortsätter.

Frågorna som diskuterats vid träffarna har ofta varit mycket specifika. Nedan ges några exempel.

En av frågorna gällde problematiken kring *och/eller*. I normalspråket motsvaras 'ja/tai' av *och/eller* men i lagtext är det inte alltid glasklart.

Exempel ur en proposition om ändring av konkurslagen:

Asianhallintajärjestelmään tallennettavat henkilötiedot saavat sisältyä velallisen tai sen edustajan terveydentilaa **tai** velallisen toiminnassa tapahtuneita rikoksia tai rikkomuksia koskevia tietoja.

De personuppgifter som förs in i ärendehanteringssystemet får innehålla uppgifter om gäldenärens hälsotillstånd eller hälsotillståndet för gäldenärens företrädare **och** uppgifter om brott eller förseelser som skett i gäldenärens verksamhet.

Konkurssiassiamies, hänen palveluksessaan oleva **tai** hänen toimeksiannostaan toimiva on velvollinen ...

Konkursombudsmannen, den som är anställd hos konkursombudsmannen **och** den som är verksam på uppdrag av konkursombudsmannen är skyldig...

En annan fråga gällde vad skillnaden är på *ansvara för* och *svara för* i översättningen av finskans 'vastata'. Enligt laggranskarna går orden in i varandra, men det finns en nyans mellan dem. 'Vastata jostakin' i betydelsen "olla vastuussa jostakin" är starkare än 'vastata jostakin' som oftast betyder t.ex. *stå för kostnader, se till att någonting blir gjort, svara för*. Om Stina Sund "vastaa käännöksestä/kääntämisestä" betyder det inte nödvändigtvis att Stina har juridiskt ansvar för översättningen, utan att Stina gör översättningen eller ser till att den blir gjord.

En fråga som också tagits upp gäller användningen av s.k. omvänd ordföljd vid översättningen av finskans om-satser. Det konstaterades med hänvisning till Slaf, att omvänd ordföljd ofta är praktisk enligt mönstret *Regnar det i morgon så får vi skjuta upp utflykten*, men att det ändå är vanligare att inleda villkorssatser med *om*. När en mening innehåller flera om ska en villkorssats inte inledas med *om*. Ibland kan man ta till *huruvida*.

Exempel:

Jos on epäselvyyttä siitä, onko öljysuojamaksu perittävä korotettuna, Verohallinnon on ...

Är det oklart om oljeskyddsavgiften ska tas ut till förhöjt belopp, ska Skatteförvaltningen...

EU:s dataskyddsförordning har påverkat allas vår vardag sedan den trädde i kraft i maj i år.

En av de stora frågorna för översättarna har varit hur vi ska övergå till att använda de nya benämningarna personuppgiftsansvarig och personuppgiftsbiträde parallellt med de gamla termerna 'registeransvarig' och 'registerförare'. Granskarna konstaterade vid träffen med översättarna att det inte går att undvika att de gamla benämningarna finns parallellt med de nya under övergångsperioden, men huvudprincipen är att termbytet måste göras.

Rent allmänt ville laggranskarna påminna författningsöversättarna om följande:

* Det huvudsakliga innehållet i en proposition ska inledas med "I **denna** proposition föreslås...". Senare i texten kan man använda 'I propositionen föreslås...'

Ann-Marie Wikström
svenska språkenheten vid statsrådets kansli

SPRÅKNÄMNDENS HÖSTSEMINARIUM FÖR MYNDIGHETSÖVERSÄTTARE 27.11.2018

Statsrådets svenska språknämnd ordnade i samarbete med Kommunförbundet ett seminarium för översättare av myndighetstexter på Kommunernas hus i Helsingfors. Föreläsningarna var ett mångsidigt plock av aktuella frågor med kommunal anknytning: en presentation av Kommunförbundets översättningsverksamhet, ny dataskyddslagstiftning, kommunens förvaltningsmodeller, social- och hälsovårdssektorns nya lagstiftning och aktuellt inom utbildningssektorn.

De omkring sextio deltagarna representerade bl.a. Folkpensionsanstalten, Helsingfors universitet, Finlands Bank, försäkringsbolag, banker, statsrådets kansli och översättningsbyråer.

Kommunförbundets översättningsverksamhet

Teamledare Barbro Käld och translator-koordinator Veronica Eriksson från Kommunförbundets översättarteam inledde eftermiddagen med att presentera översättarteamets verksamhet. I Kommunförbundets översättarteam arbetar sju översättare, av vilka en är engelsköversättare. De olika texttyper som översätts är bl.a. pressmeddelanden, nyhetsbrev, cirkulär, webbtexter, avtal, utlåtanden, anvisningar, bloggtexter och publikationer. Texterna kan handla om juridik, ekonomi, EU, upphandling, social- och hälsovård, undervisning och kultur eller samhälle och miljö. Översättarna jobbat i par, så att en översätter och en annan granskar översättningen. Antalet texter som översätts per år varierar mellan 1 500 och 2 000, och nästan allt översätts inom huset.

Ny dataskyddslagstiftning

Ida Sulin, som är teamledare för svenska teamet vid Kommunförbundet, berättade om den nya dataskyddslagstiftningen, som hennes arbete till största delen kretsat kring de senaste åren. Den 25 maj 2018 trädde EU:s nya dataskyddsförordning i kraft, och en ny dataskyddslag som ersätter den nuvarande personuppgiftslagen träder i kraft år 2019.

Rätten till privatliv tryggas bl.a. i Europeiska människorättskonventionen. År 2012 förstod man inom EU att något måste göras åt dataskyddet. Ingen hade respekterat rätten till privatliv på nätet, och man fick man ta itu med saken i efterhand.

Den nya dataskyddsförordningen gäller som sådan i hela EU. Den är mycket detaljerad och gäller hela samhället, utom polisen, Tullen, Gränsbevakningsväsendet och Brottsförhållningsmyndigheten, vilka har egen lagstiftning som gäller detta. Förordningen är viktig för den digitala ekonomin i hela Europa. Vissa frågor har lämnats öppna och dem får medlemsstaterna själva besluta om. Den nationella dataskyddslagen kompletterar dataskyddsförordningen. Dessutom ska 700–800 lagar ändras i och med att personuppgiftslagen upphävs.

Ida Sulin förklarade att den nya dataskyddslagstiftningen i grund och botten handlar om att ha ordning på sin verksamhet. Man ska göra klart för sig bl.a. vilken information man har, varför man har den och hur länge man har den. Man ska med andra ord veta vad man gör med andras uppgifter. Då får man också ordning på sin verksamhet, det är alltså en slags städoperation. Det här är något som man får fundera mycket på i Finland, eftersom vi gärna registrerar folk och har följt principen att ju mer vi vet om folk, desto bättre, medan man i t.ex. Tyskland följt principen att ju mindre man vet om folk, desto bättre. Frågor som man i Norden får fundera speciellt på är den offentlighetslagstiftning som gäller här och som innebär att när myndigheter använder personuppgifter blir uppgifterna offentliga, eftersom myndigheternas handlingar är offentliga.

Ida Sulin tog upp viktiga utgångspunkter i den nya dataskyddslagstiftningen. För det första en bred definition på personuppgifter: alla uppgifter som kan härledas till en människa, t.ex. IP-adresser och bilder där en människa kan kännas igen, är personuppgifter. Vidare ska personuppgifter behandlas så lite som möjligt och den personuppgiftsansvariga har ett långtgående ansvar för att behandlingen av personuppgifter inom organisa-

tionen och hos underleverantörer är laglig. Den nya lagstiftningen innebär också nya rättigheter för de registrerade, bl.a. att de lättare ska få ta del av sin egen information.

Till slut tog Ida Sulin upp språket i den nya dataskyddslagstiftningen. Dataskyddsförordningen är lång och innehåller krångliga meningar. Det här beror på en lång process där utgångsförslaget behandlats i arbetsgrupper som röstat fram ändringar som lett till en språkligt sett ganska oenhetlig lagstiftning. Ida Sulin nämnde att det engelska begreppet "controller" i förordningen blev "personuppgiftsansvarig" och på finska "rekisterinpitäjä". Det finska begreppet är inte helt lyckat, eftersom det inte längre enbart är fråga om personuppgifter som finns i register. En sak som också är bra att känna till är att i dataskyddsförordningen är "tarpeellinen" på svenska "nödvändig", medan man i dataskyddslagen ansåg att "tarpeellinen" av historiska skäl måste översättas "behövlig". I Sverige har man skrivit "nödvändig" i motsvarande fall.

Kommunens förvaltningsmodeller

Kia Leidenius, sakkunnig på Kommunförbundet, berättade om kommunens förvaltningsmodeller. Hon började med att konstatera att år 2017 fanns det 317 kommuner i Finland, och att över hälften av kommunerna hade under 6 000 invånare.

Kommunernas självstyre tryggas i grundlagen. Kommunfullmäktige väljs av invånarna vart fjärde år. Fullmäktige beslutar om ärenden som gäller kommunen och ansvarar för ekonomin och verksamheten. Kommunstyrelsen, som väljs av fullmäktige, ansvarar för att kommunens förvaltning och ekonomi fungerar i praktiken, bereder fullmäktige frågor, övervakar kommunens intressen och representerar kommunen. Kommundirektören utses av fullmäktige, och är underställd kommunstyrelsen. Kommundirektören leder kommunens förvaltning, ekonomi och övriga verksamhet.

Kommunernas nämndstruktur varierar. Endast revisionsnämnden och valnämnden är obligatoriska, men i medeltal har kommunerna fyra nämnder. I den traditionella nämndmodellen lyder nämnderna under kommunstyrelsen, och de ska verka i nära anslutning till serviceproduktionen och leda och övervaka den. Nämnderna sköter uppgifter enligt förvaltningsområde eller enligt livscykel-

modellen. Nämndmodellen säkerställer att det demokratiska beslutfattandet är utspritt på flera förtroendevalda.

Antalet förtroendevalda i kommunerna har minskat med 12 procent sedan den senaste fullmäktigeperioden. Antalet nämnder har minskat med 25 procent. Kommunernas verksamhet blir mer mångfacetterad, och det finns fler sektorsövergripande nämnder. Nämndernas namn förändras också med tiden, tidigare fanns det nämnder som nykterhetsnämnd, semesternämnd och förmyndarnämnd, medan det numera finns nämnder med namn som livskvalitetsnämnd, kollektivtrafiknämnd och nämnd för dragningskraft, för att nämna några exempel.

Nya ledningsmodeller införs försiktigt i kommunerna. Utöver en traditionell modell används bl.a. en utskottsmodell (i 17 kommuner) som betonar fullmäktiges ansvar och makt, medan ordförandedemodellen (i 5 kommuner) betonar styrelsens ansvar och makt. I en modell med borgmästare (Birkala, Helsingfors, Kärköla, Puolango, Tammerfors och Tusby) betonas den politiska styrningen, medan en modell med kommundirektör betonar tjänstemannastyrningen. Borgmästaren, som väljs av fullmäktige, är inte i tjänsteförhållande. Borgmästaren är ordförande för kommunstyrelsen, men underställd kommunstyrelsen när han eller hon leder kommunens förvaltning.

Fullmäktige-kommunstyrelsemodellen är en stympad modell av den traditionella modellen, där kommunstyrelsen sköter nämndärenden så långt det är möjligt. Den modellen fungerar när kommunen har få uppgifter i egen regi på grund av samarbete med andra kommuner.

I utskottsmodellen väljs medlemmarna i utskotten av fullmäktigeledamöterna. Modellen betonar de folkvaldas ställning och politiska ansvar. Utskottens mandattid varierar kommunvis. I ordförandedemodellen väljs ordförande i nämnderna eller utskotten bland kommunstyrelsens ledamöter, och makten koncentreras till kommunstyrelsen och några förtroendevalda.

En del kommuner har en modell med heltids- eller deltidspolitiker, där kommunen beslutar att ordföranden eller vice ordföranden i kommunstyrelsen sköter sitt uppdrag på heltid eller deltid (33 § i kommunallagen). En heltids- eller deltidspolitiker

har samma förmåner som i ett tjänsteförhållande, och har rätt att få ledigt från sitt civila arbete. Fördelar med denna modell är att hel- eller deltidspolitikern personifierar den politiska ledningen, och har eventuellt bättre tid att sätta sig in i sakfrågor. En utmaning med modellen kan vara arbets- och ansvarsfördelningen mellan kommundirektören och kommunstyrelsens ordförande.

Kia Leidenius berättade att det utöver dessa modeller används många fler förvaltningsmodeller i kommunerna. Många kommuner har kombinerat de bästa bitarna från flera modeller till en egen förvaltningsmodell.

Social- och hälsovårdssektorns nya lagstiftning

Social- och hälsovårdssektorns nya lagstiftning behandlades av jurist Annika Korpela.

Landskaps- och vårdreformen har styrt social- och hälsovårdsministeriets lagberedning och riksdagens arbete under 2018. Tidtabellen för reformen är ännu öppen, men enligt nuvarande plan ska reformen träda i kraft 2021.

Social- och hälsovårdsutskottet har ett stort antal förslag till nya lagar som ska behandlas - det handlar dels om lagar som rör vård- och landskapsreformen, dels om flera lagar som måste ändras på grund av reformen. Utkasten till social- och hälsovårdsutskottets betänkanden publicerades den 7 november. Grundlagsutskottet behandlar lagarna som bäst.

Ett av de aktuella lagstiftningsprojekten är lagen om kundavgifter för social- och hälso-tjänster, som ska förnyas helt och hållet. Dels ska förändringar i servicestrukturerna beaktas, dels ska avgifterna för serviceboende förenhetligas. Grunderna för avgifterna varierar nu i olika kommuner. Planen är att den nya lagen ska träda i kraft 2021.

Lagen om service och stöd på grund av handikapp och lagen angående specialomsorger om utvecklingsstörda slås samman till en lag om funktionshinderservice. Avsikten är att också denna lag ska träda i kraft 2021. Den är delvis sammankopplad med andra lagstiftningsprojekt.

En lag om studerandehälsovård för högskolestuderande är aktuell. Avsikten är att studerande vid yrkeshögskolor ska få samma rätt till hälsovård som universitetsstuderande. Folkpensionsanstalten

ska svara för ordnandet av hälsovården och tjänsterna ska produceras av Studenternas hälsovårdsstiftelse.

Regeringen har också avlåtit en proposition till riksdagen om lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt och till vissa lagar som har samband med den. Det är numera vanligt att barn efter en skilsmässa bor växelvis hos vardera föräldern och detta ska beaktas i lagens bestämmelser. Avsikten är också att stärka barnets rätt att få sin röst hörd.

En annan aktuell lag som Annika Korpela tog upp var lagen om inkomstdatasystemet, som tillämpas från början av nästa år. Det innebär att också pensions- och förmånsinkomster införs och kommunerna kan börja använda uppgifterna i systemet för bestämmande av de klientavgifter som avses i lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården.

Också en ändring av lagen om gränsöverskridande hälso- och sjukvård är aktuell. Grunderna för hur man får ersättning för kostnaderna ändras. Patientens självrisk är alltid minst den avgift som fastställs i klientavgiftslagen. Regeringen har också lämnat ett förslag till lag om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall. I lagen anges vilka förutsättningar som ska gälla för en persons bosättning och arbete vid utbetalning av en social förmån när en person har flyttat från utlandet till Finland eller från Finland till utlandet.

En viktig reform som varit i motvind är sammanläggningen av lagen om patientens ställning och rättigheter och lagen om klientens ställning och rättigheter inom socialvården. Ett förslag till ny lag utarbetades redan 2014 av en arbetsgrupp som arbetade åren 2010–2014. Detta förslag gick dock inte vidare. Den andra arbetsgruppen inledde sitt arbete i april 2017, och ett lagförslag som omfattade 31 kapitel och 242 paragrafer utarbetades. Remissyttrandena skulle lämnas in i september i år. Social- och hälsovårdsministeriet beslöt dock i oktober i år att inte gå vidare med förslaget om den nya klient- och patientlagen till riksdagen.

Till slut berättade Annika om Sote-studion, där Kommunförbundets sakkunniga tar upp aktuella frågor som berör social- och hälsovårdssektorn. Det första avsnittet behandlade bl.a. reformen

av klientavgifter samt persontransporter. Sotestudio finns på adressen <https://www.kommunforbundet.fi/sotestudio>.

Aktuellt inom utbildningssektorn

Mari Sjöström, specialsakkunnig på Kommunförbundet gällande den grundläggande utbildningen, presenterade dels den nya bildningskommunen som uppstår om och när vård- och landskapsreformen träder i kraft, dels en del reformer inom utbildningssektorn och vad de innebär för kommunernas del.

Om och när social- och hälsovården överförs från kommunerna till de nya landskapen, vill kommunerna i högre grad profilera sig som bildningskommuner med ansvar för skolor, daghem, bibliotek, arbetarinstitut och hela fritidssektorn (idrott, kultur och ungdomsverksamhet).

Utöver den här snabba översikten fick vi ta del av en del relevanta aspekter på den nya lagen om småbarnspedagogik (540/2018), den nya gymnasielagen (714/2018) och lagen om studentexamensnämnden som är i riksdagen just nu, samt en del ändringar på förordningsnivå och i läroplansgrunderna för den grundläggande utbildningen. Det viktigaste är kanske att en ny informationsresurs, kallad Varda, tas i bruk inom småbarnspedagogiken från 2019, samt att behörighetsvillkoren för personalen inom småbarnspedagogik skärps från och med 2030. Inom den grundläggande utbildningen kommer A1-språket att tidigareläggas från och med 2020 så att undervisningen inleds senast på våren i årskurs 1. Angående gymnasieutbildningen lyfte Sjöström fram rätten till stödundervisning och mer samarbete med högskolorna. I fråga om studentexamen betonade hon framför allt rätten att ta om godkända prov samt komplettera examen med nya prov. Underkända prov får enligt den nya lagen tas om tre gången under en och samma examenstid, och utan begränsningar därefter.

Det var intressant att se hur reformerna inom utbildningssektorn ter sig på kommunal nivå, där man tydligt betonar kommunens skyldigheter och ansvar, medan man själv som författningsöversättare i högre grad kommer i kontakt med syftet med olika reformer, och deras återverkningar på ett mer allmänt plan. I själva verket är det ju verkställigheten, hur ny lagstiftning i praktiken genomförs, som är avgörande för hur väl de tänkta reformerna utfaller. Därför var det också viktigt att höra att Kommunförbundet på det hela taget anser att deras remissyttranden om nya lagförslag tas i beaktande och får gehör i beredningsskedet.

Den som är intresserad av att ta del av Kommunförbundets kommentarer och synpunkter på aktuella teman inom utbildningsväsendet rekommenderas en snabb exkursion till följande twitterkonton, som Mari Sjöström delgav oss:

Jarkko Lahtinen: @JLtiitti
(småbarnspedagogik, enbart på finska)

Mari Sjöström: @MariSjostrom
(grundläggande utbildning, tweets på tre språk)

Kyösti Värri: @KyostiVarri
(gymnasiet, på tre språk)

Kommunförbundet är en tvåspråkig intressebevakningsorganisation där alla kommuner i Finland är medlemmar. Kommunförbundets nyhetsbrev kan beställas på webben: kommunforbundet.fi/kommunforbundet/nyhetsbrev Kommuntorget är ett nyhetsbrev med information om kommunsektorn på svenska: kommuntorget.fi

 Kitty Fogelholm, Sofie Grahn, Hanna Johansson och Nike Parland, svenska språkenheten vid statsrådets kansli, och Birgitta Turunen, översättare

SEMINARIET SVENSKA FACKÖVERSÄTTARE BEHÖVS!

Helsingfors universitet (Magisterprogrammet i översättning och tolkning & Finskugriska och nordiska avdelningen) och statsrådets kansli ordnade den 12 oktober seminariet Svenska facköversättare behövs! på Helsingfors universitet. Syftet med seminariet var att ge information och inspiration för personer som är intresserade av en karriär som översättare inom det offentliga.

Lieselott Nordman, universitetslektor vid Helsingfors universitet, informerade om de ändringar som översättarutbildningen genomgått vid Helsingfors universitet och om de ändringar som överföringen av språkutbildningen från Vasa universitet till Jyväskylä universitet inneburit för utbildningen av svensköversättare i Finland.

Språkutbildningen vid Vasa universitet flyttades till Jyväskylä universitet i augusti 2017. I Jyväskylä ordnas ingen utbildning i svenska för personer som har svenska som modersmål, och Jyväskylä universitet är inte profilerat på översättning. Numera är det endast Helsingfors universitet som har översättarutbildning för svenskspråkiga, och det är möjligt att studera svensk översättning endast i magisterstudierna.

Katarina Petrell, enhetschef för svenska språkenheten vid statsrådets kansli, berättade om marknadsläget och eftersökta kompetenser hos facköversättaren.

Katarina Petrell berättade att översättning till svenska behövs inom lagberedningen, kommunikationen, nordiskt samarbete och EU-institutionerna, bank- och försäkringssektorn och kommunsektorn. Inom den offentliga förvaltningen är antalet översättare ca 173, och de fördelas på följande sätt: statsrådet, riksdagen och Folkpensionsanstalten har 59 översättare, övriga myndigheter 63 översättare och kommunsektorn 51 översättare.

Medelåldern för svensköversättarna inom den offentliga förvaltningen är rätt hög. Samtidigt är medelåldern hög också hos översättarna på de översättningsbyråer som översätter texter för förvaltningen. Under de kommande tio åren kommer ca 40 översättare inom förvaltningen att gå i pension. På grund av den omstrukturerade översättarutbildningen finns det risk för framtida rekryte-

ringsproblem, om det inte utbildas tillräckligt med skickliga svensköversättare.

Katarina Petrell presenterade eftersökta kompetenser hos facköversättaren utifrån en kompetensprofil för författningsöversättare som utarbetats vid statsrådets kansli. Dessa kompetenser omfattar kommunikationsförmåga (frågor som gäller bl.a. stil och målgrupp), insikt om fenomen och kontext (källspråk - målspråk), teoretiska färdigheter i fråga om översättningsarbetet, strategiskt kunnande, tekniskt kunnande (översättningsprogram och andra hjälpmedel) och mentala egenskaper.

Därefter fick översättarnas uppdragsgivare ordet. Pia Kivimies, konsultativ tjänsteman på finansministeriet, och Sari Paimen, planerare på FPA, berättade om samarbetet med översättarna ur uppdragsgivarens synvinkel. Båda betonade att ett gott samarbete mellan uppdragsgivaren och översättaren leder till en bättre översättning och också ofta till en bättre källtext. Översättaren läser källtexten grundligt och kan därför upptäcka saker i texten som behöver rättas eller förtydligas.

Ralf Gustafsson, språkhandläggare vid Europeiska kommissionens representation i Helsingfors, berättade om översättningsverksamheten inom EU.

Inom EU arbetar ca 4 200 översättare och ca 1 000 tolkar. Enligt fördraget om Europeiska unionens funktionssätt har var och en rätt att kommunicera med de officiella EU-organen på något av EU:s officiella språk, som är 24 till antalet, och få svar på samma språk. EU har språkpersonal vid Kommissionen, Europaparlamentet, Rådet, Europeiska ekonomiska & sociala kommittén, Europeiska centralbanken, Regionkommittén, Europeiska investeringsbanken, Revisionsrätten, Domstolen och Översättningscentrum.

Originalspråket för 84 procent av EU-dokumenterna är engelska. Som stöd för översättningsarbetet använder man inom kommissionen används maskinöversättning som baserar sig på neuralnätsteknik, och därtill används röstigenkännings-teknik. I EU-sammanhang innebär översättningskvalitet att lagstiftningen har samma rättsliga verkan på alla 24 EU-språk och i 28 jurisdiktioner, vilket ställer stora krav på noggrannhet, tillförlitlighet och kvalitet.

Också bland EU-översättarna kommer det att ske ett generationsskifte inom fem till tio år. Även tolktjänsten kommer att behöva nya anställda. Anställningskriterier för EU-översättare är EU-medborgarskap, examen i språk eller något annat område på minst kandidatnivå. Ingen arbetslivserfarenhet krävs. Särskilda krav är att man behärskar modersmålet fullständigt och har fördjupade kunskaper i två officiella EU-språk (engelska, franska, tyska).

Utöver anställda översättare sysselsätter EU ett stort antal frilansöversättare. Det enda sättet att bli frilans för EU är att delta i, och vinna en upphandling.

Dagen avslutades med en paneldiskussion med temat Att arbeta som översättare inom det offentliga: Paneldiskussion om karriärvägar och arbets-

bilder. Moderator var översättare Rune Skogberg från Sematix. Paneldeltagarna var översättare, ekon.mag, hum.kand. Nina Bärlund från FPA, auktoriserade översättaren Torsten Colérus, delägare i Scandix översättningar Ab, Språkexpert, jur.mag. Kitty Fogelholm från statsrådets kansli, översättare, ekon.mag, hum.kand. Pia Stoltzenberg från HNS – Helsingfors och Nylands sjukvårdsdistrikt och enhetschef, fil.mag. Monika Söderholm, från Europeiska kommissionen, generaldirektoratet för översättning.

Paneldeltagarna diskuterade bland annat hur de kommit in på översättaryrket, hur arbetet ser ut i praktiken, den tekniska utvecklingen, möjligheten att kombinera översättning med annat arbete och privatliv samt vilka utmaningar det finns i dag till exempel med tanke på upphandlingskrav.

Trots olika karriärvägar och bakgrund var "kärleken till hantverket" det gemensamma för alla paneldeltagare som kom tydligt fram under diskussionen. Paneldeltagarna var överens om att översättning inom det offentliga är ett mångsidigt och allmänbildande arbete som erbjuder en utikspost till samhället.

 Kitty Fogelholm
svenska språkenheten vid statsrådets kansli

PÅ NYA PLATSER

Vem	Var	Varifrån	Tfn/e-post
Terhi Bäckman	Riksdagens svenska byrå		terhi.backman@eduskunta.fi
Paulina Granqvist	Folkpensionsanstalten, fastanställd 1.9.2018		paulina.granqvist@kela.fi

PROV, TEST ELLER ANALYS?

Utlänningslagen (301/2004) lever ett ständigt föränderligt liv, den utvecklas och uppdateras kontinuerligt. Nu ändras bland annat 66 § (Utförande av DNA-analys/DNA-tutkimuksen suorittaminen). Den tidigare litet brokiga terminologin blir samtidigt klarare och entydigare:

DNA-**analys** (tutkimus, tidigare testi) görs för att utreda familjeband och provgivaren ger ett slemhinne- eller blod**prov** (näyte) som sedan analyseras hos Institutet för hälsa och välfärd. Ordet **test** förpassas i det här sammanhanget till historien och talspråket.

OPERATION, MISSION ELLER INSATS?

Nyligen ordnade statsrådets kanslis enhet för främmande språk ett seminarium om krishantering med betoning på språk och kommunikation. Bland många andra intressanta frågor som kom upp diskuterades termerna **operation/mission (en)**, **operaatio/missio (fi)**. En **operation** är på alla språk strikt militär, medan man med **mission** avser utbildningsuppdrag. Det gäller att vara uppmärksam eftersom **operaatio** särskilt på finska används frekvent också annars.

Föregångaren till det här seminariet hölls på utrikesministeriet för cirka fem år sedan. Då diskuterades också de svenska motsvarigheterna. På svenska talar vi som i Sverige helst om **insatser**, oavsett om vi avser militära eller civila insatser, ibland även om **uppdrag**. Om vi däremot avser en specifik militär operation säger vi naturligtvis det. I allmänhet talar vi alltså om krishanteringsinsatser av olika slag, medan ordet mission är litet främmande i svenskan i det här sammanhanget. Använd därför **insats**, om du vill vara på säkra sidan.

 Monika Arnö
svenska språkenheten vid statsrådets kansli

*Språkråd önskar god jul och
gott nytt år!*

STATSRÅDETS KANSLI